

Pokyny pre klientov

1. Kontaktné informácie o laboratóriu

Informácie o vyšetreniach má laboratórium prístupné pre svojich klientov (používateľov laboratórnych služieb, t.j. pacientov, lekárov, samoplatcov) na svojej webovej stránke (web: www.ghc.sk, www.ghcgenetics.sk, www.ancestree.sk a www.dnatest.sk) ako aj formou tohto interného dokumentu.

Umiestnenie laboratória:

Laboratórium genomickej medicíny spoločnosti GHC GENETICS SK, s.r.o. sídli na prízemí budovy Vedeckého parku UK, na adrese Ilkovičova 8, 841 04 Bratislava, mestská časť Karlova Ves, tel. čísla: +421 948 627 273, +421 2 4524 1268, +421 2 4319 1912.

Pracovná doba laboratória:

Pondelok až štvrtok je pracovná doba pre externé stránky a klientov laboratória od 9:00 do 15:30 hod., v piatok od 9:00 do 12:00 hod.

Umiestnenie ambulancie

Ambulancia lekárskej genetiky spoločnosti GHC GENETICS SK, s.r.o. sídli na 3. poschodí (č. dverí 314) budovy PK Klokočina, na adrese Hviezdoslavova 1, 949 01 Nitra, tel. číslo: +421 949 009 763.

Pracovná doba ambulancie:

Ordinačné hodiny: Pon – Štv: 07:00-15:00, Piatok: Práca s dokumentáciou, konziliárne a konzultačná činnosť. Konzultácie prebiehajú vždy po predchádzajúcom telefonickom (v čase od 13:00 do 15:00 hod.), alebo elektronickom objednaní.

2. Typy ponúkaných klinických služieb:

Laboratórium genomickej medicíny spoločnosti GHC GENETICS SK, s.r.o. má svoje služby založené na laboratórnych molekulárno-genetických technológiách a DNA analýzach, pričom vyšetrenia možno rozdeliť do nasledovných skupín:

- 1. Medicínske DNA testy** – časť z nich patrí medzi akreditované vyšetrenia, vykonávané buď pre samoplatcov, alebo v odborne indikovaných prípadoch vykazované na zdravotné poisťovne. Testy sú zväčša zamerané na detekciu DNA variantov, resp. predispozícií na určitý typ ochorenia. Zoznam, ceny a podrobný popis ponúkaných medicínskych testov sú uvedené na stránke www.ghcgenetics.sk. Vyšetrenia pre samoplatcov ako aj pre poisťencov zdravotných poisťovní sú uvedené v príslušných žiadankách, ktoré sú rovnako dostupné na stránke www.ghcgenetics.sk.
- 2. Forezné DNA testy** – patria medzi neakreditované vyšetrenia, ide o DNA vyšetrenia rôznej formy príbuzenských vzťahov a paternitné DNA testy, v tomto smere laboratórium ponúka aj DNA testy s výslednou správou vo forme znaleckého posudku. Zoznam, ceny a popis forezných testov sú uvedené na stránke www.dnatest.sk, kde je možné ich aj priamo objednať.
- 3. Genografické DNA testy** – patria medzi neakreditované vyšetrenia, analyzujú mitochondriálnu a Y chromozomálnu DNA za účelom určenia maternálnej a paternálnej haplotypovej skupiny a jej zaradenia v geografickom kontexte historickej migrácie ľudských populácií. Zoznam, ceny a popis genografických testov sú uvedené na stránke www.ancestree.sk

3. Typy spracovávaných vzoriek

V Laboratóriu genomickej medicíny sa spracovávajú nasledujúce typy primárnych vzoriek, resp. materiálov.

- 1. Periférna krv (PK)** – odoberaná do skúmaviek s draselnou EDTA, min. objem 0,5 ml.
- 2. Bunkový ster:**
  - 2a. Bukálny ster (BS) – odoberaný na vatový tampón, resp. špeciálnou odberovou tyčinkou bližšie informácie viď. odber materiálu.
  - 2b. Gingiválny ster (GS) – odoberaný na papierové čapíky, hrúbka čapíkov min. ISO 25 až ISO 40, počet čapíkov 5-10 ks, bližšie informácie viď. odber materiálu.
- 3. Plodová voda (PV)** – natívna alebo kultivovaná, min. objem 2 ml v bežných skúmavkách alebo odberovkách bez pridaného média – typ materiálu nie je súčasťou akreditovaného princípu izolácie DNA.
- 4. Iný materiál (IM)** – natívne tkanivo, fixované tkanivo, bunková línia, kapilárna krv (z prsta) príp. neštandardný forenzný materiál, napr. krvné škvrny, sperma, žuvačka, nosový hlien, cigaretové ohorky, vlasy s jasne viditeľnými vlasovými koricami („cibučkami“), nechty, resp. iný biologický materiál. Typ materiálu nie je súčasťou akreditovaného princípu izolácie DNA

4. Pokyny na prípravu pacienta, odber, transport a manipulácia s primárnymi vzorkami:

Podstatné pre vykonanie vyšetrení je správne zaznamenanie osobných údajov pacienta podľa vyplnenej žiadanky a zaslanej odberovej skúmavky biologického materiálu (pozri 5. Údaje na žiadanke). Na odberovej skúmavke by malo byť vypísané meno a priezvisko pacienta a rok narodenia. Uvedené neplatí pre skupinu forenzných DNA testov, kde sú pôvodcovia testovaných vzoriek anonymní.

Všetky prípadné **pred-odberové požiadavky** sú uvedené nižšie.

V prípade medicínskych DNA testov súvisiacich s onkologickými ochoreniami je dôležité poznať informáciu o termíne poslednej podanej chemoterapie, nakoľko táto liečba výrazne znižuje kvalitu a kvantitu izolovanej DNA.

Odbery vzoriek nie je potrebné uskutočňovať nalačno.

Podmienky transportu vzoriek sú len orientačné a nie je potrebné ich špeciálne monitorovať.

Kontrola vhodnosti materiálu sa uskutočňuje po izolácii DNA meraním jej koncentrácie. V prípade nedostatočného výťažku je klient informovaný a je dohodnutý nový alebo alternatívny odber materiálu.

Ovplyvňujúce faktory, ktoré znehodnocujú analýzy a ovplyvňujú úspešnosť analýzy DNA testov sú: vystavenie vzoriek denaturačnému činidlu, opakované zmrazenie a rozmrazenie vzoriek, kontaminácia vzoriek plesňami t.j. nedostatočne usušené vzorky po odbere (bukálne a gingiválne stery), teplota vyššia ako 25°C, agresívna imunosupresívna alebo onkologická liečba, nadmerné používanie ústnych dezinfekčných prípravkov v prípade bukálnych sterov.

ODBEROVÉ A TRANSPORTNÉ PODMIENKY					
Typ vzorky	Skratka	Objem, typ média	Teplota sklad.	Podmienky transport	Dodanie vzorky od odberu
Periférna krv v EDTA	PK	1 skúmavka, min 1 ml v EDTA	4-8°C	do 96 h, bežné teploty	do 15 dní ¹

¹ Podľa odborných publikácií podmienky transportu v prípade periférnej krvi výrazne neovplyvňujú kvalitu a kvantitu izolovanej DNA. Parametre získanej DNA sú tak dostatočné pre molekulárno genetické analýzy:

R.J. Nederhand et al. (2003): Logistics and quality control for DNA sampling in large multicenter studies, Journal of Thrombosis and Haemostasis, Volume 1, Issue 5, Pages 987-991.

M. Shabihkhani et al. (2014): The procurement, storage, and quality assurance of frozen blood and tissue biospecimens in pathology, biorepository, and biobank settings, Clinical Biochemistry, Volume 47, Issues 4-5.

Huang LH et al. (2017): The effects of storage temperature and duration of blood samples on DNA and RNA qualities. PLoS One. 2017 Sep 19;12(9)

				nad 96 h, 4-8°C	
Bukálny ster	BS	Sušiť voľne na vzduchu cca 1 hod.	Bez nároku	Bežné teploty	do 15 dní
Plodová voda	PV	2-20 ml, bez média	Nemraziť	Bežné teploty	do 2 dní
Gingiválny ster, parodont	GS	Špec. odberový set, sušiť v skúmavke cca 1 hod.	Bez nároku	Bežné teploty	do 15 dní
Iný materiál	IM	krvné škvryny – v papierovej alebo plastovej obálke; ejakulát, výter z úst, zubná kefka, nosový hlien, cigaretové ohorky, vlasy, nechty, žuvačka - v plastovom vrecúšku	Izbová teplota, resp. žuvačka pri 6-8°C	Bežné teploty	do 15 dní
Iný materiál	IM	natívne tkanivo v príslušnom médiu, fixované tkanivo v parafrínových bločkoch, bunková línia	4-8°C max. 12 h	Bežné teploty max. 48 h	do 2 dní

4.1. Odber materiálu – Periférna krv

Celkovo 1-2 ml žilovej krvi odobrať do skúmaviek s EDTA (napr. Vacutainer – ružový vrchnák), používané napr. aj na krvný obraz. Po odbere je možné krátkodobu (2-3 dni) skladovať pri 4-8°C, príp. pri izbovej teplote max. 24 hod. Štandardne nemraziť, v prípade zmrazenia je nutné transportovať zmrazené, opakované zmrazovanie degraduje DNA.

Transport materiálu: do 96 hod. pri izbovej teplote resp. bežných transportných podmienkach, aj poštou, nad 96 hod. odporúčame chladiť pri 4-8°C.

4.2. Odber materiálu – Bunkový ster

a. Bukálny ster

Postup odberu:

1. Pred odberom približne hodinu nič nejst a nepiť, takisto dojča nesmie byť dojčené najmenej pol hodiny pred odberom. Ideálne uskutočniť odber pred rannou ústnou hygienou.
  2. Tubu otvorte protismerným otočením jej dvoch častí pozdĺž čiarkovanej línie; a potom vyťahnite časť obsahujúcu tyčinku s vatovým tampónom z obalu.
  3. Opakovanými pohybmi hore-dolu (asi 10-krát) stierajte povrch vnútornej strany líca (v ústnej dutine), pričom krúťte paličkou tak, aby bol celý povrch vatového tampónu pokrytý sterom.
- Poznámka: Nevadí ak sa tampón dotkne počas odberu zubov, alebo jazyka osoby, ktorej sa odber robí.
4. Tyčinku spolu s príslušnou tubou vložte napr. do pohára a nechajte sušiť na vzduchu najmenej jednu hodinu. Poznámka: Ak vzorku nemôžete vysušiť ihneď po odbere, vložte ju naspäť do tuby a vysušte pri najbližšej príležitosti, najneskôr po 4-5 hodinách od odberu. Dobře vysušené vzorky vydržia niekoľko týždňov až mesiacov, vlhké sa rýchlo znehodnotia.

Transport materiálu je po dôkladnom vysušení možný pri izbovej teplote.

Postup po odbere vzorky:

1. Odoberte vzorky na odberové tyčinky ako je popísané vyššie. Ak prídete na naše pracovisko osobne, vzorky Vám radi odoberieme my.
2. Vyplňte a podpíšte tlačivo objednávky testu/žiadanky, vrátane informácie o spracovaní osobných údajov, resp. informovaného súhlasu (pre medicínske testy).
3. Vyplnené formuláre spolu so vzorkami zašlite na našu adresu v priloženej obálke, prípadne doručte osobne.
4. Uhradte cenu za test vkladom alebo prevodom na účet v Tatrabanke číslo IBAN SK11 1100 0000 0026 2170 1853, SWIFT TATRSKBX. Ako variabilný symbol uveďte číslo prípadu, ktoré nájdete v priloženom tlačive objednávky testu. Pre medicínske testy použite ako variabilný symbol Vaše rodné číslo bez lomítka.

Upozornenie: Bez variabilného symbolu platbu nedokážeme identifikovať. Bez úhrady nezačneme Vaše vzorky spracúvať. Faktúru zašleme spolu so správou o výsledku testu.

b. Gingiválny ster

Poznámka: Odporúčame, aby uvedený odber uskutočnil príslušný lekár špecialista.

Odberová súprava sa skladá z 5 sterilných papierových čapíkov, zatvárateľnej skúmavky, žiadanky a obálky.

Upozornenia: Pred odberom aspoň 14 dní bez antibakteriálneho zásahu napr. chlorhexidínom, resp. priamo pred odberom odporúčame nepoužívať antibakteriálne prípravky (napr. ústne vody). Pred odberom vzoriek by mal byť supragingiválny povlak odstránený a miesto odberu vzoriek by malo byť vysušené. Pretože analyzované baktérie majú anaeróbny alebo fakultatívne anaeróbny spôsob života, vzorky by mali byť odobraté z hlbokých vačkov a nemali by sa odoberať z vačkov, ktoré v dôsledku predchádzajúceho vyšetrenia krvácali. Cieľovým materiálom odberu je zmes DNA bakteriálnej flóry subgingiválnych vačkov a DNA pacienta z okolitých tkanív.

Postup: Špeciálne odberové papierové čapíky zaviesť do gingiválnych, paradontálnych alebo periimplantačných vačkov na viacerých miestach, podržať 30 – 60 sekúnd a následne vložiť do pribalenej skúmavky, kde ich nechať sušiť na vzduchu približne 1 hodinu. Po vysušení uzavrieť vrchnákom a odoslať s vyplnenou žiadankou na adresu pracoviska laboratória. Všetky zaslané čapíky sú v laboratóriu spracovávané ako jedna vzorka. Subgingiválny odber pre ciele vyšetrenie z jedného miesta sa využíva na špecializované vyšetrenie patogénov vo zvolenej lokalite. V tomto prípade sa do odberovej skúmavky kolektujú iba čapíky z príslušného miesta odberu a nemiešajú sa navzájom.

Transport: Papierové čapíky sa môžu skladovať a prepravovať vysušené. Keďže analýza je založená na vyšetrení DNA, nemusia sa dodržiavať žiadne osobitné podmienky prepravy. Malo by sa však vyhnúť dlhodobej zásielke (napr. cez víkend alebo sviatok), preto v prípade potreby môžete uchovávať krátkodobo vzorky v chladničke.

4.3. Odber materiálu – Plodová voda

Odber plodovej vody na špecifické vyšetrenie DNA sa uskutočňuje počas procesu amniocentézy, ktorý je vykonávaný školeným lekárom špecialistom.

Celkovo 2-20 ml natívnej alebo kultivovanej plodovej vody do transportnej skúmavky bez pridaného média, po odbere možno krátkodobo (12 hod.) skladovať pri 4-8°C, príp. pri izbovej teplote – max. 2 hod. Štandardne vzorky odporúčame nemraziť, v prípade zmrazenia je nutné transportovať zmrazené, opakované zmrazovanie degraduje DNA.

Transport materiálu: krátkodobý do 24 hod. pri bežnej teplote, dlhodobý do 48-72 hod. pri 4-8°C.

4.4. Odber materiálu – iný materiál

V prípade iného materiálu sa môže jednať o natívne tkanivo, fixované tkanivo, bunkovú líniu, kapilárna krv (z prsta) príp. neštandardný forenzný materiál.

Všeobecné zásady pri **odbere neštandardných vzoriek**:

1. Všetko (okrem žuvačky) treba dôkladne vysušiť.
2. Nedotýkať sa tej časti materiálu, z ktorej sa bude získavať DNA.
3. Vzorku označiť – na obal, v ktorom sa materiál zasiela, napísať číslo prípadu a status (označ. muž, dieťa, matka a pod.).
4. Neštandardné vzorky spracúvame len pre testy otcovstva a iných príbuzenských vzťahov.
5. Pri analýze neštandardnej vzorky sa celkový čas k zasielaniu správy s výsledkom môže predĺžiť až o 10 pracovných dní.

Postup odberu natívneho/fixovaného tkaniva:

Odber natívneho/fixovaného tkaniva na špecifické vyšetrenie DNA uskutočňuje kvalifikovaný zdravotnícky pracovník.

Po odbere možno krátkodobo (12 hod.) skladovať pri 4-8°C, príp. pri izbovej teplote – max. 2 dni.

Štandardne vzorky odporúčame nemraziť, v prípade zmrazenia je nutné transportovať zmrazené, opakované zmrazovanie degraduje DNA.

Transport materiálu: pri bežnej teplote, max. 2 dni.

5. Údaje na žiadanke medicínskych vyšetrení

Žiadanka a vzorka na vyšetrenie musia prísť do laboratória riadne vyplnená a označená, aby bolo možné jednoznačne identifikovať pacienta, biologickú vzorku, žiadajúceho lekára a typ žiadaného vyšetrenia.

Žiadanka na vyšetrenia indikované na zdravotné poisťovne obsahuje nasledovné údaje:

- meno a priezvisko pacienta
- rodné číslo pacienta
- zdravotnú poisťovňu pacienta
- suspektnú diagnózu pacienta
- informácia o type odobraného materiálu a dátum odberu materiálu
- informácie o indikujúcom lekárovi – meno, priezvisko, kód ambulancie, kód pracoviska
- presná indikácia DNA analýzy, definícia z vybraných typov vyšetrení, príp. individuálne dodefinovanie vyšetrených génov, DNA variantov atď.
- prípadne doplnenie rodokmeňa, resp. klinických informácií o osobnej a rodinnej anamnéze pacienta
- prípadne ďalšie poznámky potrebné ku komplexnej interpretácii výsledkov vyšetrenia
- podpísaný dobrovoľný informovaný súhlas je podľa zákona povinný archivovať žiadajúci lekár, je však nutné ho zaslať aj do laboratória

Žiadanka na samoplatcovské vyšetrenia obsahuje nasledovné údaje:

- meno a priezvisko pacienta
- rodné číslo pacienta
- informácia o type odobraného materiálu a dátum odberu materiálu
- klientom podpísané poučenie o cene za zdravotný výkon, ktoré je súčasťou žiadanky
- v prípade požiadavky na vyšetrenie od lekára – meno a priezvisko lekára, kód ambulancie, kód pracoviska
- presná definícia DNA vyšetrenia z vybraných typov vyšetrení, príp. individuálne dodefinovanie vyšetrených génov, DNA variantov atď.
- v prípade potreby ďalšie poznámky potrebné ku komplexnej interpretácii výsledkov vyšetrenia
- podpísaný dobrovoľný informovaný súhlas je podľa zákona povinný archivovať žiadajúci lekár, v prípade vyšetrenia bez sprostredkovania lekárom, je nutné zaslanie informovaného súhlasu klienta do laboratória

Presný čas odberu vzoriek ako aj príjmu vzoriek do laboratória nie je z pohľadu kvality poskytovaných služieb dôležitou veličinou, postačuje dátum odberu/príjmu.

V prípade objednania testu on-line je klientovi zaslaná odberová súprava (odberová skúmavka, žiadanka, informovaný súhlas) poštou a v testovaní DNA sa pokračuje až po dodaní vzorky a príslušných formulárov do laboratória, resp. v prípade samoplatcovských testov, až po zaplatení poplatku za vyšetrenie.

6. Kritériá laboratória pre príjem, resp. odmietnutie vzorky:

V prípade, že nebude možné jednoznačne identifikovať osobné údaje pacienta žiadaného medicínskeho vyšetrenia, resp. údaje na žiadanke a odberovej skúmavke, alebo bude dodaná vzorka poškodená, resp. z dôvodu prekročeného času transportu bude zvýšené riziko degradácie vzorky a zníženej kvality alebo kvantita DNA, alebo bude vzorka dodaná v nezodpovedajúcej transportnej/odberovej nádobe, si laboratórium vyhradzuje právo takúto vzorku odmietnuť prijať.

V prípade nedostatočne vyplnených údajov na žiadanke alebo odberovej skúmavke, alebo ich absencie zodpovedný zamestnanec kontaktuje klienta a dorieši uvedené nezrovnalosti. Ak nie je možné tieto chýbajúce dáta doplniť, laboratórium vzorku odmietne spracovať, čo oznámi klientovi príslušný zodpovedný pracovník.

V prípade neštandardného materiálu sa za nevhodný materiál pre analýzu DNA (nedostatočná kvalita a/alebo kvantita DNA, prítomnosť látok znemožňujúcich analýzu, vysoké riziko kontaminácie DNA inej osoby) považujú:

1. vlasy bez jasne viditeľných korenkov (napr. odstrihnuté)
2. menej ako dva týždne používaná zubná kefka
3. použitý pohár, príbor, slamka, cumlík a podobné predmety
4. súčasti odevu bez viditeľných biologických škvŕn

Dodatočné vyžiadanie DNA testu

V prípade dožiadania nového vyšetrenia v rámci medicínskych vyšetrení, z v minulosti izolovanej vzorky DNA laboratórium akceptuje žiadosti do 5 rokov od pôvodnej archivovanej izolácie DNA. V prípade prekročenia tohto limitu laboratórium požaduje nový odber materiálu.

Uvedené lehoty sa nevzťahujú na paternitné, forenzné a genografické vzorky, kde laboratórium nearchivuje vzorky DNA.

7. Dodanie výsledkov

Výsledky testov sú zasielané objednávateľovi testu mailom alebo poštou, nikdy nie telefonicky.

V prípade medicínskych DNA testov sa za objednávateľa považuje lekár, ktorý zašle žiadanku. Doba dodania výsledku vyšetrenia je pre štandardné komplexné genetické vyšetrenia stanovená do 8 mesiacov od príjmu vzorky. V prípade jednoduchších vyšetrení označených znakom # je doba dodania výsledku vyšetrení do 15 pracovných dní.

V prípade samoplatcovských testov sa výsledky zasielajú poštou doporučené do vlastných rúk objednávateľovi testu. Doba dodania výsledku je uvedená na samotnej žiadanke ako aj v popise testu na webovej stránke www.ghcgenetics.sk.

Výsledky forenzných testov sa zasielajú elektronickou poštou objednávateľovi na e-mailovú adresu uvedenú v objednávke. Doba dodania výsledku je uvedená na webovej stránke www.dnatest.sk.

Výsledky genografických testov sú zasielané doporučené poštou na požadovanú adresu. Doba dodania výsledku je uvedená na webovej stránke www.ancestry.sk

Dĺžka trvania analýzy (v počte pracovných dní) od prijatia vzoriek a finančnej úhrady do dňa odoslania správy je uvedená na webe

8. Poradenstvo k objednávkam vyšetrení a interpretáciám

V prípade potreby zodpovedný laboratórny diagnostik poskytne pacientovi, resp. klientovi, ktorý sa informuje na základe výsledkov vyšetrení na prípadné ďalšie postupy, potrebné poradenstvo, a to formou osobného stretnutia, na základe vopred dohodnutého termínu alebo telefonickej konzultácie.

V prípade komplexnejšej konzultácie sa preferuje osobná konzultácia s pacientom. V prípade komplexného posúdenia osobnej a rodinnej anamnézy za účelom vystavenia odborného lekárskeho posudku, resp. správy, je pacient odporúčaný na príslušného regionálne dostupného lekára špecialistu, klinického genetika, ktorý mu po objednaní klinicko-genetické poradenstvo poskytne.

9. Postup laboratória na riešenie sťažností

Sťažnosť preberá pracovník laboratória buď písomnou, telefonickou alebo osobnou sťažnosťou, ktorú následne zapíše do formuláru Záznam o sťažnosti, reklamácií. Pracovník zaznamená pri zápise dátum sťažnosti, identifikuje sťažovateľa a zapíše vec, ktorá je predmetom sťažnosti.

Pracovník následne sťažnosť predloží vedúcemu laboratória alebo odbornému riaditeľovi, ktorý podľa charakteru sťažnosti podnet prideli na preskúmanie a vybavenie zodpovednej osobe, napr. administratívnu sťažnosť prideli administratívne manažérovi, odbornú sťažnosť prideli podľa typu vyšetrenia príslušnému laboratórnemu diagnostikovi, ktorý pôvodnú analýzu spracovával.

Následne je tento pracovník povinný posúdiť oprávnenosť sťažnosti a začať ju riešiť podľa postupu uvedenom v ID Nezhody, nápravná a preventívna činnosť (overenie postupu prác – prebratie materiálu a kontrola vzorky v laboratóriu, kontrola parciálnych krokov analýzy, overenie statusu testu v daný deň, kontrola výsledkov) a do formulára zapísať záznam o vyriešení sťažnosti, dátum jej vyriešenia ako aj informovať sťažovateľa.

Rovnakým spôsobom je možné prijať sťažnosť aj emailovou formou. V takomto prípade zodpovedný pracovník vytlačí príslušný email sťažovateľa ako aj riešenie sťažnosti a priloží k formuláru – Záznam o sťažnosti, reklamácií.

Po vybavení sťažnosti zodpovední pracovník informuje vedúceho laboratória, resp. odborného riaditeľa o spôsobe vybavenia a spätnej väzbe od sťažovateľa. Vedúci pracovník skontroluje riešenie podnetu a v prípade prijatých nápravných opatrení, ich kontrolu zapíše do formuláru Záznam o sťažnosti, reklamácií. Ak je sťažnosť oprávnená, postupuje sa pri jej riešení rovnako ako pri riešení nezhôd.

Ak sa sťažnosť týka samotného vyšetrenia a príslušná vzorka sa nachádza stále v laboratóriu a opakovanie analýzy by bolo relevantné k vyriešeniu sťažnosti, tak sa pre overenia výsledku analýza vzorky opakuje.